

Visser 't Hooft gaf haar alles mee wat hij in Londen verzameld had, en Karl Barth had op de hem voorgelegde vragen een zeer uitvoerig antwoord geschreven dat aan duidelijkheid niets te wensen overliet; het werd na mej. Kohlbrugge's terugkeer door ds. K. H. Kroon vertaald en ging spoedig als illegale brochure circuleren.¹ Men las:

'*Vraag 1*: Is het mogelijk de kerkelijke voorbede voor de Koningin der Nederlanden te laten vervallen? *Antwoord*: Onvoorwaardelijk: Neen! . . . Het is een artikel waar de kerk mee staat of valt.

Vraag 2: Is het rechtvaardig en noodzakelijk, dat de kerkelijke diaconie de arbeiders, die weigerden in Duitsland te werken, maatschappelijk ondersteunt? *Antwoord*: Onvoorwaardelijk: Ja! . . . Hen bij te springen is thans gewis een daad van Christelijke liefde van de hoogste orde.

Vraag 3: Is het de individuele Christen geoorloofd, de 'illegale' organisaties tot herstel van de rechtstoestand in Nederland financieel en door persoonlijke deelname te steunen? *Antwoord*: Niet alleen geoorloofd, maar geboden! . . . Het Duitse nationaal-socialisme . . . is geen van God ingestelde overheid; zij verdient slechts uiterlijke en tijdelijke gehoorzaamheid, in werkelijkheid echter verzet en niets dan verzet, tot haar macht volledig is gebroken.

Vraag 4: Bestaat er in verband met de verplichte strijd . . . tegen de roversstaat een bijzondere opvatting van het Goddelijke gebod, de waarheid te spreken? *Antwoord*: (Met voorzichtigheid en bedachtzaamheid, maar onversaagd) Ja! . . . Waarheid is uitsluitend God in de openbaring van Zijn Wil . . . De gehoorzaamheid jegens de erkende Wil van God heiligt elk middel.

Vraag 5: Kan een groep kerkleden haar meningen en eisen, die verder reiken dan de uitspraken van de officiële kerkelijke leiding, publiceren zonder gevaar voor een schisma? *Antwoord*: Ja! . . . De kerk zou te beklagen zijn wanneer er niet naast hen die van ambtswege met de leiding belast zijn, altijd ook nog een vrije voorhoede was die, zonder direct met hen te breken, de verantwoordelijkheid op zich neemt om de zelfstandig onderzochte kerkelijke vraagstukken tegenover de ganse gemeente in dat principiële licht te stellen dat aan de besluiten van de officiële kerkeraden en synodes pleegt te ontbreken.'²

★

¹ Tekst in Touw: *Het verzet der Hervormde Kerk*, dl. II, p. 244-48. ² Ds Kroons illegaal geschrift was binnen enkele weken bij de NSB bekend. Max Blokzijl waarschuwde onmiddellijk alle propagandisten van de NSB en gaf daarbij weer dat op de vijf gestelde vragen 'volgens Barthjes' aldus geantwoord moest worden: '1. Weest goede Christenen; 2. Verwerpt uw reglementen, gebruikt het geld der liefdadigheid voor de strijd; 3. Communisten, vrijmetselaars en inbrekersbenden dienen de zaak der Kerk en van het Huis van Oranje; 4. Lieg maar raak; 5. Trek je niets aan van het kerkelijk gezag.' (NSB, hoofdkwartier, hoofdafd. pers en prop.: 'Mededelingen van de prop.leider, no. 4' (3 sept. 1942) (NSB, 202).